

TANECNIMAGAZIN.CZ

1. Rozhovor se sólistkou baletu, choreografkou a pedagožkou Tamarou Černou SofiG

07.06.2023 tanecnimagazin.cz

Odkaz na originál

Klíčová slova: Ostravě (3); baletní (2); divadla (2); Národním (2); NDM (2); Balet; divadle; divadlem; moravskoslezského; moravskoslezském; Moravskoslezským; Národního; ostravském; Státního

"Na slzy se rychle zapomíná, tanec byl mé velké životní štěstí"

"Tančila jsem opravdu velmi dlouho. To bylo jedno z mých velikých životních štěstí. Splnily se mi mnohé sny", přiznává Tamara Černá SofiG, která byla sólistkou baletu **Národního divadla moravskoslezského v Ostravě**, ale také **baletní** mistr, choreograf a pedagog. Dnes sice už netančí, ale baletu zůstala věrná prostřednictvím uměleckých fotografií.

K baletu jste se dostala již v dětství a navštěvovala jste **baletní** studio při **ostravském Národním divadle moravskoslezském**. Jak jste se k baletu dostala? Věnoval se mu někdo v rodině?

"Má rodina pocházela z vysoce kulturního prostředí. Moje maminka v tomto duchu pokračovala v mé výchově, s nemalým důrazem na nutnost mít všestranné vzdělání. Ráda vzpomínám na nedělní chvíle po obědě, určené pro odpočinek. Ty jsem mohla trávit sama v pokoji s kvalitními nahrávkami skladeb vážné i modernější hudby v provedení světových orchestrů a dirigentů. Takto strávený čas později velice ovlivnil můj profesní život, nejen ve způsobu práce s hudbou, ale i mé interpretaci rolí. Své křestní jméno Tamara jsem dostala po oblíbené spolužačce mé maminky, jejíž rodiče se také dostali na naše území po pádu carského Ruska, jako i část mé rodiny. Tamara Isičenko (Slabej) se později stala jednou z našich nejlepších primabalerín obou národních divadel (v Praze i Bratislavě). Tato dnes neprávem opomíjená hvězda tančila s našimi předními tanečníky. Třeba Miroslavem Kůrou nebo Josefem Zajkem. Díky paní Tamaře se mi podařilo snadněji přemluvit i mou maminku k tomu, aby mě, v první třídě, zapsala do baletního studia u divadla, ze kterého jsem pak přešla do tehdy experimentální HTŠ (Hudebně – taneční škola, kde bylo osmileté studium. V sedmém ročníku probíhaly maturitní zkoušky a v osmém pak absolutorium složené z napsání diplomové práce a zkoušek z tanečních předmětů, zakončené veřejným koncertem). Dnes by se tedy dalo říct, že jsem pokračovala ve studiu na Taneční konzervatoři."

Dvořákstory (Jan Kolda) – foto Josef Hradil

Balet jste vystudovala v **Ostravě** a pak jste studovala ještě teorii umění na brněnské JAMU. Proč právě teorie umění? Nelákala Vás taneční pedagogika nebo choreografie?

"Teorie umění, pětiletý obor, byl zaměřen i na taneční pedagogiku. Tedy našemu oboru blízko. Studovala jsem v Brně později, tedy v době, když jsem už měla řadu zkušeností ze seminářů, škol a praxe v divadle i hostování na zahraničních scénách. Studovat jsem totiž chtěla už před revolucí. Bez velkých problémů jsem udělala zkoušky na GITIS (Russian Institute of Theatre Arts). Nicméně, těsně před odletem, po ukončení všech školení a vyřízení dokumentů, letenek, stipendia atp., náhle můj odlet zrušili a já jsem zůstala. Měla jsem dále pracovat v našem divadle. Nicméně to byla doba, která měla nejen zápory, ale i nesporné klady pro balet. Tehdy k nám jezdilo hostovat mnoho světových hvězd nejen ze SSSR, ale i z mnoha západních zemí. Také naše divadlo mělo, mimo jiné, i "družbu" s Rižským (Lotyšsko). Tato scéna měla balet na velice vysoké úrovni (například Marius Liepa pocházel z Rigy). Se všemi těmito celebritami, z různých zemí i divadel světa, jsme mohli spolupracovat nejen dny a měsíce, ale někdy spolupráce trvala i několik let.

Hranice se pomalu otevíraly (v předrevolučním období) i pro možnost vyjet studovat tanec do zahraničí. Také na našem území vznikaly snahy vytvářet prostředí pro mladé talenty tím, že probíhaly různé letní školy a semináře. Určitě bych zmínila třeba aktivitu pana Jaroslava Slavického nebo Antonína Schneidera. Všechny tyto projekty byly užasnou studnicí pro tanečníky."

Po studiu jste nastoupila do **NDM** v Ostravě a stala se sólistkou baletu. "Život sólistky baletu je nezaměnitelný, inspirující a opravdu překrásný. Rozhodně stojí za prožití a překonání všech těch těžkých a náročných chvil. Tyto, někdy kruté, okamžiky rodí výjimečné věci a zážitky, které se v běžném životě zažít nedají." Takže na svoji taneční dráhu vzpomínáte s láskou a ráda?

"Ano, ráda. Nastoupila jsem na plný úvazek do tehdejšího **Státního divadla v Ostravě**, nyní **NDM**, už dva roky před ukončením střední školy. Ale účinkovali jsme běžně, po celou dobu studia, tedy od šesté třídy. Divadlo bylo se školou hodně provázáno a dali nám získat brzy jevištní praxi. To považuji za velmi šťastné. Vysokou školu jsem tedy studovala až jako sólistka, při své práci v divadle a samozřejmě až po revoluci. V té době jsem se stala také baletním mistrem (velmi mladá), choreografem i pedagogem hlavního oboru na ostravské taneční konzervatoři. Stala jsem se také i maminkou syna. O těžké chvíle rozhodně bída nebyla a mnoho slz viděl baletní sál i můj polštář doma, samozřejmě. Nicméně, mí blízcí byli mou velikou oporou v těžkých chvílích i vděčnými diváky v divadle a byli tedy spolutvůrci mých úspěchů. Každá sólistka jistě odpřisáhne, že na slzy se rychle zapomíná. Těžká práce k našemu oboru prostě patří. Ale být pak mnohými postavami na scéně a nechat se sama na scéně unášet hudbou a dýchat a vnímat napětí v sále ... tato zkušenost je nepřenositelná. Poznat ji mohou jen ti, kterým se podaří na prknech divadel opakovaně vystupovat. Na četnost rolí si stěžovat určitě nemůžu. Prožila jsem velkou řadu příběhů, uváděných v klasickém i moderním tanci."

Carmen Jan Kolda – Don José – foto Josef Hradil

Během své kariéry jste tančila mnoho rozdílných postav. Byla jste Annou Kareninou, Carmen, Coppélií ve Swanildě, Mechmene Banu v Legendě o lásce, Myrtou v Giselle. Daniel Fikejz pro Vás napsal moderní balet Eva. Splnily se Vaše taneční sny? Jakou ze svých rolí jste měla nejraději? Byla nějaká, která byla Vašemu srdci a naturelu hodně blízká?

"Tančila jsem opravdu velmi dlouho. To bylo jedno z mých velikých životních štěstí. Splnily se mi mnohé sny, nejen co se týká

nejznámějších rolí baletního repertoáru, ale i postavy nové, nebo tančené na krásnou, třeba symfonickou hudbu, jak na scéně, nebo v rámci různých festivalů, doma i na scénách v zahraničí. Dlouhou řadu let a s nadšením jsem spolupracovala i s operním souborem, kde jsou pro baletní umělce k interpretaci naprosté skvosty. Kromě těch, které se uvádějí v divadlech často, mohla jsem v opeře ztvárnit i hlavní roli! Ta je v opeře Němá z Portici od Daniela Aubera. Příležitost tančit roli Fenelly, kterou ztvárnily přede mnou i takové tanečnice, jako Marie Taglioni, či Fanny Elssler, se nepodaří získat každé baleríně. Proto jsem za ni moc ráda. Z velkých rolí jsem nejraději tančila jednu z netěžších v mém profesním životě, Annu Kareninu. To proto, že tíhnu k tvorbě dramatických, velmi ženských rolí, které mají během večera dynamický rozvoj a dochází k vlastnímu vývoji samotné postavy. Ale ráda vzpomenu i řadu dalších baletních výzev, které jsem mohla prožít. Určitě je to Carmen a nádherné choreografické zpracování Mozartova Requiem, kde mi světili hlavní ženskou úlohu."

Za své taneční kreace jste byla několikrát oceněna a také jste byla nominována na Cenu Thálie. Jsou podle Vás důležité ocenění pro umělce? Co pro Vás ocenění, která jste dostala, znamenají?

"Víte, ceny, stejně jako celý umělecký svět, mění neustále své hodnoty a živě se rozvíjí. Ta oficiální ocenění si lidé dlouho nezapamatují. Nebo ta ocenění ztrácejí časem na své ceně. Ale jsou, v době předání, velikou inspirací pro oceněné tanečnický, vedoucí k tomu, aby dále a ještě lépe plnili svá poselství. Opravdová ocenění jsem však dostala spíše od samotných diváků, kteří ani po řadě let nezapomněli na to, jak kdysi v hledišti plakali, když se mnou prožívali tragédie mých hrdinek. Ocenění bylo také, když můj syn, maminka, muž a dobří přátelé, po mnoha reprízách, znova s nadšením sledovali balet, který už znali skoro lépe než já sama. Jejich přítomnost a nadšení se nedaly ničím vynahradiť."

Carmen (Michal Štípa) – foto Josef Hradil

O sobě říkáte, že máte ráda tvůrčí práci. Byla jste sólistkou baletu, pak také choreografkou a baletní mistryní. A jak jste jednou řekla, práce Vás v každém z oborů vždy plně uspokojovala. Dnes je to uspokojování ve fotografování?

"Umělecká fotografie je také velmi krásný obor. Tvorba může být také hodně složitá, ale je oproštěna od veliké fyzické zátěže. To je částečně osvobozující. Především mě velmi příjemně překvapil dosah a možnosti ovlivnit daleko větší počet lidí než v divadlech. Za jeden večer baletu můžete oslovit jen 500–1000 diváků, podle velikosti divadelního sálu. Jedna fotografie, za stejný večer, může oslovit miliony lidí po celém světě. Mé práce se rychle prosadily a zaujaly. Proto toto srovnání bylo zřejmé hned na začátku a hodně mě nadchlo."

Před ukončením své aktivní taneční kariéry, někdy kolem roku 2006, jste začala fotografovat, a protože jste ještě stále tančila, zvolila jste si jako fotografka pseudonym SofiG. Baletu se věnujete nadále, a to právě prostřednictvím uměleckých fotografií. Z těchto fotografií vznikly výstavy, které proběhly v řadě zemí například pod názvy Liberalis, Ballet, Elegancia et motio, či Panta Rei. Co Vás přivedlo k fotografování?

"Za to, že vznikla velká řada různých výstav, nejen s baletní tematikou a prezentovala naši kulturu v mnoha zemích (už od samotného počátku a až dodnes) vděčím tomu, že hned první snímky prorazily, zaujaly a vyhrály řadu ocenění v zahraničí. Právě tyto úspěchy mě motivovaly a pomohly mi i přes plný program plynule přibrat další umělecký obor, k těm, které jsem měla tolik ráda i do té doby. Co mě přivedlo k focení? To je snadné. Jedna zajímavá osobnost. Pan Vojtěch Bartek. Tehdy byl tajemníkem Institutu tvůrčí fotografie Slezské univerzity v Opavě a spolupracoval i s **Národním divadlem Moravskoslezským**. On chtěl původně sice podpořit ve fotografické tvorbě mého, tehdy dorůstajícího syna, ale nakonec se stal dlouholetým a skvělým kurátorem mnoha mých výstav tady i mimo naši zemi. S dojetím vzpomínám, jak obětavě pomáhal i se všemi technickými problémy pořádání výstav, když můj život, nejen sólistky, ale jak jsem už zmínila i choreografky, baletního mistra i pedagoga na konzervatoři mi už žádný další čas neposkytoval. Naučil mě i mnohé o organizaci a tvorbě výstav. Kdo ho znal, určitě bude vědět, o čem mluvím. Všichni jsme ho měli moc rádi."

Fotografie je trošinku jiný svět s hodně kladnými vztahy a emocemi. Je mnohem větší než divadelní, s nespočetnou skupinou kolegů ve všech částech světa. Vyvíjí se ještě rychleji než jiná odvětví. Je to obor nesmírně populární. Ale spojení krásy zobrazování s krásou baletu dodnes má největší skupinu obdivovatelů. Je tedy i obrovskou silou propagující baletní a taneční umění. Po ukončení taneční kariéry jsem spojila své jméno i pseudonym a nyní už pracuji a vystavuji a spojuji všechny své umělecké aktivity pod jménem Tamara Černá SofiG."

Děláte také reportážní fotografie, portréty. Čím Vás fotografování naplňuje a co nejraději fotíte? Kde můžeme Vaše fotografie vidět? "Stále nejraději fotím lidi. Ať už emoce nebo podobizny, reportáž, dokument i inscenované obrazy..., ale nezříkám se ničeho a neohraničuji se. V současné době hodně tvořím, kromě uměleckých fotografií, které jsou obecně nejznámější, i portréty umělců. Ráda pak vidím, jak se jimi prezentují na největších scénách světa. Tímto moje práce s divadlem vlastně ještě stále neskončila. S tanečnický tvořím, za použití jejich mladých a technicky zdatných těl, takový ten svůj pohled na balet a jeho krásu. S kolegy z opery pak ukazujeme na portrétech, jak mohou zvládnout mnoho odlišných rolí a mají schopnost měnit se, podle přání režisérů a potřeb rolí. Tady také vycházím ze svých zkušeností tanečnice a rad všech úžasných hvězd, se kterými jsem mohla pracovat jako interpret. Získávám touto prací neustále další mladé a úspěšné přátele, se kterými nás spojuje láska k umění a divadlu. Své fotografie tvořím v exteriéru, tak potkat mě při práci můžete kdekoli venku, po celý kalendářní rok. Nejsnadnější možnost seznámit se, nebo uvidět něco z mé tvorby, je samozřejmě především internet."

« zpět na začátek